

Պ Ա Տ Ա Ս Խ Ա Ն

Ա. Պ. Ա. Ա. — Կը դրէք թէ՛ Սիժն ինչո՞ւ ըսուածին կը պահէ Ազգային խնդրոց նկատմամբ, ինչո՞ւ չը խօսիր Ասիա և Թապառն լրագրաց խափանման միջոցին, ինչո՞ւ ուշադրութեան չ'առնուի՞ մենք. Ներսէս Ս. Պատրիարքի վերջին օրերս հրատարակած երկու նշանաւոր նամակները . . . :

Իրաւունք ունիք Սիժնի կարծիքն պահանջելու սոյն կարեւոր իրողութեանց նկատմամբ. բայց կան այնպիսի պարագաներ, որ Սիժն ստիպուած է ըսել. Այս վերջին գանի մի տարւուան մէջ Ազգային խնդիրներն այնպիսի դարձուածներ կ'առնուն, այնպիսի տխուր տեսարաններ կը ներկայացնեն, որ ամեն զգայուն սրտեր թախծութեան և վհատութեան մէջ կ'ընկղզւեն. Այնպիսի վայրկեաններ կան Ազգերու կենաց մէջ, որ շատ անգամ քերժ հայրենասերներն անգամ առ ժամանակ մի խոյս կուտան և երեսները կը ծածկեն, որ չը տեսնեն այն աղէտալի երեւոյթներն, որոնք խաւարամած տեսիլներով կ'երեւին ազգային կենաց հորիզոնին վրայ. Կղզան աղէտները, կը տեսնեն արհաւիրքը, կը տեսնեն ազգամատնութեան դժո

խային ոգին, սրտերը կը թնդան, աչքերը կ'արտասուեն, մտքերը կը յուզին. բայց, ինչպէս ասացինք, խոյս կուտան առ վայր մի, տեսնելու համար թէ ո՞ւր պիտի եզերի չարութեան կատաղութիւնն : Այնպիսի պարագայից մէջ թոյլ տալու է մինչեւ որ յուզուելով և մաշուելով ըստ պառի նենգութեան, ստութեան և խարդաւանաց չար ոգին. մինչեւ որ պարագաները նպաստեն և յանակրեկալ ամօթահար լինին ազգի բարութեան և խաղաղութեան յանդուգըն ոստիներն : Ահա այս նկատմամբ միտիթարական երեւոյթ մի կը համարինք Ամեն. Ներսէս Պատրիարքի հրատարակած նամակներն, որով կը յուսանք թէ կը բարձրանայ կողմն ճշմարտութեան եւ այս քան յուզմունքներէ զինի, թէ և կարի անագան, Ազգը կը ճանաչէ իւր փնտսները և կը սկսի գէթ այսուհետեւ իւր բուն շահը մտածել և ըստ այնմ գործել :

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆՔ

Ռուսաստանի և Տաճկաստանի պարբերական թերթերն երկու ամենաուրիշուր լուրեր կը հրատարակեն, այն է Սուրբ Էջմիածնի ձեմարանին և Տրփլիսի Թամաշեան Քարվանսարայի այրուղին : Ինչպէս Էջմիածնի ձեմարանն ազգային հոյակապ հաստատութիւն մ'է, նոյնպէս և Քարվանսարան ոչ միայն Հայու սեպհականութիւն է, այլ և վարձաւոր վաճառականներն գրեթէ բոլորն Հայ են, որոց փնտս ազգայնութեան փնտս կը համարուի և անպատճառ տխուր արձագանք պիտի

գիտեմք թէ ուստի և ինչ շարժառիթէ դրդեալ) Թճամանէլ գիշած է Սիժնի Թմբազրութիւնն, որ բանագործութեան արտիքն հետ կ'ատէ նաեւ վերացական գովասաններն, և կը փափարի որ բանասիրական քննութեանց մէջ բանասիրաց թափանցիկ տեսութիւնն ու անաշու ոգին երեւի քան թէ չը լացունեն ու յափշտակութիւնն : Սիժն իւր այնչափ կեղծ փափարն բնագործակորէն յայտնած է իւր — Տրփլիսի Թամաշեան Քարվանսարան և Տաճկաստան — յոգնածով. (Սիւն 1889, Թիւ 9) և այժմ հարկ չը համարիր երկրորդին խօսիլ այս մասին :

տայ բոլոր Ազգայնոց սրտին մէջ : Էջ միածնի Ճեմարանն Գաստիարական-թեան ապաստանարան մ'էր և ներկայ Վհհափառ Գէորգ Կաթողիկոսի նշա-նաւոր գործերէն մին, որուն վրայ իւրաքանչիւր Հայ խանդավառանօք կը նայէր և կը յուսար որ այդ նիւթական շէնքը եկեղեցական յառաջագիւծութիւն և բարոյական շինութեան հիմն պիտի լինէր . իսկ Տփլիսի Քարվանսարան Հայոց վաճառականական դասուն պար-ծանքն էր, և դժբաղդաբար երկրքեան եւս գրեթէ մոխիր դարձան ՚ի ցաւ սրտի բոլոր ազգայնոց : Որչափ դրամ և ժամանակ պէտք են սոյն հոյակապ շէնքերն վերստին իրենց առաջին գրից վերածելու համար :

— Ս. Աթոռոյս Միաբանական Ընդհանուր Ժողովն ներկայ ամսոյս մէջ հանգիսիւ բացուեցաւ Սրբազան Նախագահի գրաւոր Ատենախօսութեամբ, որով Վանուցս միամեայ (1873-74) բարոյական և նիւթական վիճակն կը նկարագրէր, օտար ազգայ յարուցած փնասաբեր խնդիրներն կը յիշէր եւ Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան ու Էջմիածնի Մայր Աթոռոյ հետ ունեցած յարաբերութեանց վիճակը կը պատկերացնէր :

Ժողովը բացուեցաւ Տն. Ժողովոյ միամեայ գործողութեանց Տեղեկագրի և Վանուցս Ելից և Մտից Հաշուէկըշ ույ դիտողութեան առթիւ : Տեղեկագիրն և Հաշուէցոյցն քանի մը նիստերու մէջ կարդացուեցան, և յատուկ մասնաժողովոյ յանձնուեցան քննութեան և վերստին Ընդհանուր Ժողովոյ ներկայանալու պայմանաւ :

— Քաղաքիս Վսեմափայլ Բդեշն՝ Քեամիլ Փաշայ փոխուած լինելով կը պատրաստուի ուղեւորութեան, որուն պէտք է յաջորդէ Վսեմ. Ալի Պէյ, որ ծանօթ է արդէն Պաղեստինի

ժողովրդեան, եւ կը յուսացուի թէ շուտով իւր պաշտօնատեղին կը ժամանէ : Շատ խնդիրներ ունէր Սուրբ Աթոռոս, որք նախորդ Բդեշնի օրով սկսուած էին, ինչպէս են գլխաւորապէս Բեթլէհէմի սիւնազարդ գաւթի, Սուրբ Փրկչի շինութեան և գերեզմանատան խնդիրներն, որոնք այժմ անկատար վիճակի մէջ կը մնան . եթէ յաջորդ Բդեշնի օրով սոյն խնդիրներն իրենց օրինաւոր եւ արդար լուծումն ստանան, մեծ տազնոսք մի և տառապանք պիտի պակսին Սուրբ Աթոռոյս Վարչութեան վրայէն, որ քանի մի տարիէն ՚ի վեր բարոյապէս և նիւթապէս կը հեծէ սոյն ծանրութեան տակ :

— Ս. Աթոռոյս Ուխտաւորներն տակաւին սակաւաթիւ են . թերեւս այսուհետեւ պիտի յաճախեն . բայց կը ցաւինք որ Հայաստանի քանի մի գաւառաց ընտիր ժողովուրդներն տեղական սովուն արհաւիրանաց ենթարկուած լինելով պիտի չը կարենան գալ, վասն զի ինքեանք իսկ կարօտ են օգնութեան :

— Տեղւոյս անձրեւներն արդէն ըսկըսած են եւ տեղական ժողովուրդը շատ ուրախ են այս մասին, մանաւանդ շինականք և երկրագործք : Անցեալ տարւոյ ցրտութեան հակառակ այս տարի եղանակն խիստ մեղմ է և դաշտորայք արդէն սկսած են կանաչիլ և գարնան զգեստ զգենուլ :

— Յունաց միաբանութեան և տեղական յունագաւան ժողովրդոց մէջ տակաւին անհամաձայնութիւնն կը տիրէ . ինչպէս կ'երեւի երկու կողմերն եւս զիջանելու միտում չ'ունին առ այժմ : Պուրկարաց ուխտաւորութիւնը գրեթէ բոլորովին դադրած է, և ուխտաւորաց մէջ ամենէն մեծ տեղն կը գրաւեն Ռուսներն, որք այժմ

խաղաղ շինարարական կը գտնուին Յու-
նաց հետ :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հ Ա Մ Ա Ռ Օ Տ

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԲՆԱԿԱՆ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ. ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

Ի

Գ. Ս. ԽԱՊԱՅԵԱՆԷ

ՅԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՈՒԽՏԷ Ս. ՅԱԿՈՎԲԵԱՆՑ

Կը վաճառուի յերեսաղէմ՝ և ՚ի
Պօլիս ՚ի Փոխանորդարան .

Գին 7 Դահլէւան :

Սոյն հրատարակութեան վերայ փոք-
րիկ ծանօթութիւն մի տալու համար
արժան կը համարիմք Գոսազբքին հե-
տեւեալ ԱԶԴԸ հրատարակել :

“Ներկայ Համառօտ Աշխարհագր-
ութիւնը պատրաստեցինք նորավար-
ժից համար ուղեցոյց ունենալով մեզ
ըստ քաղաքական նոր փոփոխմանց և
աշխարհագրական նորագոյն գիտելեաց
ի վերջին ժամանակս հրատարակուած
Գաղղիարէն ընտիր Գոսազբքերն :

Գոսաւորութեան մասին պատշաճ
գատեցինք ընդհանրապէս նոր ընդու-
նուած եղանակին հետեւիլ, նախ Բը-
նական մասն գնելով, տպա Քաղաքա-
կանն և ՚ի վերջոյ Ուսումնականն :

Սոյն գոսաւորութեան գլխաւոր
օգուտն այն է, որ երկրագնտիս բնա-
կան նկարագիրը աշխարհագրական
ուսման սէր և հետաքրքրութիւն կը
զարթուցանէ նորավարժից մէջ, գլխա-
ւոր լերանց շղթայից ուղղութիւնը ա-
ւելի զուարճութիւն կը տայ, քան Քա-
ղաքական մասի տէրութեանց և քա-

ղաքաց ցամաք անուաններն . մարդկային
ցեղի այլ և այլ բաժանմանց, նոցա
քաղաքակրթութեան տատիճանին եւ
աշխատութեանց ուսումն աւելի զը-
ւարձելի է . վերջապէս երկրագնտիս
այլ և այլ մասանց պողաբերութեան
եւ զանազան կենդանեաց համառօտ
նկարագիրն աւելի մանկական հաստ-
կին յարմար է : Բաց յաստի, նկատե-
լով որ շատ անգամ ցամաք անուա-
նացուցութիւնը տաղտկութիւն կը
պատճառէ ուսանողներուն և եռանդը
կը մարէ, շատ համառօտ անցանք Քա-
ղաքական մասն միայն գլխաւոր քա-
ղաքներն գնելով . աշխարհներն կամ
տէրութիւններն եւս բնական բաժան-
մանց, կամ առաջնաց համեմատ դա-
տաւորեցինք դիւրմբունելի առնելու
համար : Ուսումնական մասին մէջ եւս
նախընթաց երկու մասանց համառօ-
տութիւնը պահպանեցինք : Իսկ ամե-
նէն վերջը աւելցուցինք Հայաստանի
աշխարհագրութիւնը, զոր մեր մա-
նուկներն աւելի ընդարձակօրէն ուսու-
նիլ պարտաւոր են ՚ի կանուխ ժամա-
նակաց և կատարելապէս տեղեկանալ
իրենց հայրենեաց :

Բաւ համարելով սոյն փոքրիկ ծա-
նօթութիւնը գոսազբքին վերայ, կը
յաւելումք, որ Ս. Ա. Թոռոյս Տն. Ժո-
ղովց կողմէն Ուսումնական Խորհրդոյ
քննութեան յանձնուելով՝ հաւանու-
թիւն գտած է տպագրութեան, ո-
րով կը յուսամք թէ՛ նոյն հաւանու-
թիւնն պիտի գտնէ Ազգային վարժա-
րանաց մէջ իւր կիրառութեամբն, որ
մեր աշխատանաց միակ եւ ամենէն
մեծ վարձն կը համարիմք :